

Danielpa Qillqanmanta - Pachak Chunka Pichqayuqniyuq Numero

*Qhipa pacha wiñaymanta qhipa miraypa profetiku kasqankunata
qallarichispa rikuchiy*

Jeff Pippenger
2024-03-04

Qhipa p'unchaykunapi huk llaqta pasasqa kayman chayasqankumanta qhipa mirayninpi, wakin profético característicakuna reqsichisqa kanku. Chayrayku paykuna mach'aqwaykunapa mirayninmi kanku, Satanaspa caracternta ruwakusqankurayku. Wachuqkunapa mirayninmi kanku, Diospa awqankunawan mana ch'uyanchasqa huñunakuykunata ruwakusqankurayku. Chay hina huk puntoyman chayarqunku: rikunku, ichaqa mana entiendeyta atinkuchu; uyarinku, ichaqa mana percibiya atinkuchu; mana convertisqa kasqankurayku, chaymi sonqonkupa wira yapaykusqan hina rikuchisqa. Moisés ñawpaqta kay kikinta fenómeno-ta rimarqan.

Hinaspan llaqtan Israel runakunata waqyarispa, Moisés paykunaman nirqan: Qankunaqa rikurqankichikmi qankunapa ñawpaqniykichikpi Señorpa Egipto hallp'api Faraonman, llapa kamachinkunaman, hinallataq llapa hallp'anman ima rurasqankunatapas; qankunapa ñawikichik rikurqan chay hatun pruebakunata, señaalkunata, chay hatun milagrokunatapas. Chaywanpas Señorqa manaraqmi kunankama qankunaman qorqanchu sonqota entiendenapaq, ñawikunata rikunapaq, rinrinkunatatataq uyarinapaq. Deuteronomio 29:2-4.

Laodicea nisqapi rikuywan uyarinawan ima kaq rikurimusqanmanta ñawpaq rimariypiqa, Diospa llaqtan mana rikuyta atisqankuqa paykunapa cimienton hina kaq historiánkupi señaalkuna, musphaykunawanmi kanku. Jeremiasqa chay rikuy-uyariy nisqa imataqa qhepa p'unchaykunapi "mana yuyayniyuq virgenkuna" nisqapa huk atributo kasqanta reqsichin, hinallataq chay mana yuyayniyuq virgenkunapa kimsa angelkunapa willakuyninkunata mana chaskiyta munasqankuta rikuchiq representacion hina, chay willakuyqa qallarín ñawpaq angelpa yachachisqanwan, Ruraq Diosmanta manchakuyta willaspa. Kay hatun huch'uyanakuwayku paykunaqa qhipa para-ta mana chaskinkuchu.

Kayta waqpi Jacobpa wasinpi, chaytaq willakuy Judahpi, nispa: Uyariychik kayta kunan, mana yuyayniyuq, upa llaqta; ñawiyuqkuna kaspapas manam qawankuchu; rinriyuqkuna kaspapas manam uyarinkuchu. ¿Manachu noqata manchakunkichik? nispa Señor. ¿Manachu qayllaypi suysunkichik, noqaqa lamar qochapa tinkunanta t'iyuta churani wiñay kamachiywan, ama chaymanta pasanapaq; olankuna maqanakuspapas manam atipankuchu; qaparispapas manam chaymanta pasankuchu? Ichaqa kay llaqtapa sonqonqa tikrakuq, hatariq sonqom; tikrakuspa ripunku. Manataqmi sonqonkupipas ninakunkuchu: Kunanqa manchakusun Señor Diostañinchikta, paymi parachimun ñawpaq tamyata, qhepa tamyatapas tiemponpi; paymi waqaychanchik cosechapa churasqa semanakunata. Huchaykichikkunam kaykunata karuncharqan, huchaykichikkunataq allin kaqkunata qankunamanta hark'arqan. Jeremías 5:20-25.

Ezequielqa reqsin rikuspa mana entiendenqankuta rikuchispa ñawpaqman churashqan característicakunata manifestaqqunata huk wasi hatun hatarichisqa kasqankuta sut'inchán. Paykunaqa huk wasi hatun hatarichisqaqa kanku, mayqenkuna mana rikuyta munankuchu saphinkupaq historianta, mana yuyayniyuq sipaskuna hina, mana tikrasqa kasqankurayku, imaraykuchus ñawpaq angelpaq willakuyninta mana chaskinkuchu; chayqa llapanta mana chaskinankupaqmi, imaraykuchus sicha ñawpaq angelpaq willakuyninta mana chaskinki chayqa, iskay ñiqin angelpaq willakuynintapas, kimsa ñiqin angelpaq willakuynintapas mana atinkichu chaskiyta. Kay hina kasqankupi qhipa paraqa kay sipaskunamanta hark'asqa kachkan qhipa paramuq tiempopi. Jesusqa kay característicata willakuyninpi rimarísqa, chaymanta tarpuqpa uyarísqanmanta parabolata qhawaykuchirqan.

Ichaga kúsisqa kachunku qhawayniykikuna, rikusqankurayku; rinriykikunapas, uyarísqankurayku. Cheqaqtapunin niykichik: achka profetakuna, hinaspa chanin runakuna, qankuna rikushasqaykichikta rikuyta munarqanku, ichaga manam rikurqankuchu; qankuna uyarishasqaykichikta uyaruytapas munarqanku, ichaga manam uyarirqankuchu. Chayrayku uyariychik tarpuyuqpa tinkuchisqan willakuyta. Pipas qhapaq kaypa siminta uyarísqa mana entiendeyta atinqa, chayqa millay supay hamun, sonqonpi t'arpu sqa kasqanta qichuspa apakun. Chaymi ñan patapi tarpukusqa muhu hina kaq. Rumi sapa pampaman muhu chaskiqa, chayqa simita uyarísqa, utqaylla kusikuywan chaskiqmi; ichaga pay kikimpi manam saphiyuqchu, aslla p'unchawllataqmi sayan. Simimanta ñak'ariy otaq qatíykachasqa kanan hamuptinqa, chay ratollam urman. Kiskakuna chawpipi muhu chaskiypas simita uyariqmi; ichaga kay pachapa llakikuykuna hinaspa qhapaq kaypa llullakuynin simita sipin, mana ruruyuqtaq tukupun. Allin hallp'aman muhu chaskiqríqa simita uyarísqa entiendeyuqmi; chaymi rurunta apamun, huknin pachak kutita, huknin soqta chunka kutita, huknintaq kimsa chunka kutita. Huk tinkuchisqa willakuytawanpas pay paykunaman churapurqan, nispa: Hanaq pacha qhapaq kayqa chakranpi allin muhuta tarp'uq runaman rikch'akun. Ichaga runakuna puñushajtin, awqankun hamuspa trigupa chawpinpi cizañata tarp'urqan, hinaspa ripurqan. Yuraqkuna wiñamuspa ruruyta qallariqtinmi, chay cizañapas rikurirqan. Chaymi wasi kamayuqpa kamachinkuna hamuspa nirqanku: “Wiraqochíy, ¿manachu chakraykipi allin muhuta tarp'urqanki? Chayri, ¿maymantataq cizañayuq rikurin?” Paytaq nirqan: “Awqa runam kayta ruwarqan.” Kamachinkunataq nirqanku: “¿Munankichu rispa huñuyputa?” Ichaga pay nirqan: “Ama; cizañata huñuspaykichikqa trigutapas paykunawan kуска saphimanta qhichunaykichikpaq.” Iskaychun kуска wiñachunku cosechakama; cosecha p'unchawpitataq cosechaqkunaman nisaq: “Ñawpaqta cizañata huñuychik, watu watupi wataychik rupachinaykichikpaq; trigutataq qolqayman huñuychik.” Mateo 13:16–30.

Mana yuyayniyuqkunaqa cizañakunami, yachaqkunaqri trigokunami. Chunka vírgenes nisqa rikch'ayninpi, aceiteyok kaymi iskay clasekunaq ch'iqnakuynta rikuchin; trigowan cizañawanqa chayqa hap'ipakusqa kasqanmanta sayan, muyuqa—simi kasqanrayku—entiendesqa kasqanman hina. Moisésqa ñawpaq rimariyninpi, huk clase mana rikuy, chayrayku mana entiendenqachu nisqanmanta, entiendesqa kananpaq willakuyqa qallariy historiapi señalakunamanta, admirakuypaq ruraykunamantawanmi churasqa. Profecíapi qhipa rimariy, wasi hatarikuqpa ñawsa kayninpa imamanta kaqkunamanta Ellen White nisqanpi, allinchasqa karqan chay ñawikuna, llapa justo runakuna rikuyta munasqankuta rikusqankuna; chayqa Millerita kuyuchikuypa historiannintam

karqan.

“1840–1844 watakunapi qusqa llapa willakuykuna kunanqa kallpachasqa rurasqa kanan, achkha runakunaqa ñanninkuta chinkachirqanku. Chay willakuykunaqa llapa iglesiakunaman chayanankupaqmi.”

Cristo nisqa nirqan: “Kusisqas kankichis ñawiykichiskuna, rikunkuchisrayku; rinriykichiskunapas, uyarinkuchisrayku. Cheqaqtapuni niykichis: achka profetakuna, cheqan runakunapas, munarqanku qankuna rikuskaykichista rikuyta, ichaqa manam rikurqankuchu; hinallataq qankuna uyarisqaykichista uyaruyta, ichaqa manam uyarirqankuchu” [Mateo 13:16, 17]. Kusisqas kachun chay ñawikuna, 1843 watapi 1844 watapipas rikusqa kaqkunata rikusqankurayku.” Manuscript Releases, volumen 21, 436, 437.

Jesusqa sapa kuti qallariynintaq tukukuyninwan rikuchin, chaymanta ñawpaq willakuyqa ñawiyuqkunaqa, ichaqa mana rikunku nitaq entiendenchu nisqamanta, hinaspa qhipa willakuyqa reqsichin hatun sayarichisqa willakuy wasipa, hatarikuq wasipa, aswan allin nisqa saphi historianta: mana rikusqaqa, chayrayku qhespisqa hina qhespichisqa mana chaskisqa, hinaspa chaymi upa runakunata hark'an qhipa para reqsiyta. 1840–1844 watakunapa historiantaqa unanchasqa karqan ñawpaq Israel llaqtapa Egipto watasqa kamachiyuq kasqanmanta qhespichisqa kayninwan. Ñawpaq Israelpa pantasqan, qallariy pruebakunata mana allinta pasasqan, paykunata Kadeshman apamurqan, maypichus chunka espía runakunapa llulla willakuyninta chaskirqanku, hinaspa Egiptoman kutichinankupaq huk musuq capitanta akllarqanku. Tawa chunka wata qhipamanmi Kadeshman kutichimuspaku, chaypitaq Moisesqa pantarqan Rumita iskay kutita maqaspa.

Moisés pantaruptinqa, Josuéqa hinallataq ñawpaqman purirqan paykunata Auniska Hallp'aman pusananpaq. Qhepaman Kadeshpi kaq qhipa pruebanwanqa huk sinchi hatun hatarikuq mana kasukuy tupasqa karqan, imaraykuchus Jesúsqa sapa kuti qallariytaq tukukuyninta rikuchin; chaymi Kadeshpi chunka espíakunapa hatarikusqan, tawa chunka watakunapa qallariyninpi kaq, hinaspataq tawa chunka watakunapa tukukuyninpi, Kadeshpi huk hatun hatarikuyta rikuchin. Ichaqa Kadeshpi Moisespa hatarikusqanraykuqa, Auniska Hallp'aman haykunapaq rikch'ayninqa manaña suyasqa qhiparichisqa karqanchu.

1863 watukunapi hatarichisqa qhichwapi, 1888 watupi aswan hatarichisqa qhichwaman pusariq, chaymanta 1919 watupi aswan hatarichisqa qhichwaman pusariq, hinallataq 1957 watupi qhichwa hatarichiypi tukukuq, Jesusqa Laodiceapi Adventismota Kadeshman kutichirqan. Payqa paykunata kutichirqan chay historiaman maypicha kinsa kaq angel chayarqan hinaspa huk pruebay procesota qallarisqan, chaymi qhipaman 1863 watupi qhichwa hatarichiymán rikuchisqa karqan, hinaspa Laodicea chunlla puriypi qarqusqakuyta. Kinsa kaq angelqa Laodiceapi Adventismo tukukuy historiankama haykurqan 2001 watapi septiembre killapa 11 p'unchawninpi, Apocalipsis chunka pusaqniyuqpi atinyiyuq angel, mayqanmi kinsa kaq angel, uraykamusqan hina. Chaymantataq willarqan Babilonia urmasqa kasqanta, Nimrodpa torren urmachisqa kasqanwan rikuchisqa hina, New York llaqtapa torrenkuna urmachisqa kaptin.

“Kinsa kaq ñisqa kinsa ñiqin angelpa willakuyninqa manam entiendisqachu kanqa; kay k’anchaymi hallp’ata llipichinqa paypa hatun k’anchayninwan, llulla k’anchay nisqa qutuchasqa kanqa, chay wiñaq k’anchayninpi puriyta mana munasqankurayku.” Review and Herald, May 27, 1890.

Ñawpa Israelwan hina, chayllataqmi kunan p’unchaw Israelwanpas. 2001 watapi setiembre 11 p’unchayta riksiq miraymi qhipa miray kan. Jesusqa Lucas qhelqapi iskay chunka hukniyuq t’aqapi nirqan: “kay miray,” nispa; paymi chay mirayta reqsichirqan hanaq pacha kay pachawan tukukuqkuna hina, chaymi iskay kutimuyti pasakunqa. Chay miray, Cristopa kutimuyninta rikunankupaq kawsakunaqa, huk señalta reqsinqaku, chaymi paykunaman sut’inchanka paykuna qhipa miray kasqankuta. Yachankuqmi, unanchankuqmi paykunaqa chay “llapa visionpa ruraynin” mana ñawpaqman astawan suyachisqa kasqanmantaña kawsakkuqkuna kasqankuta.

Jesús templomanta lloqsishaspa, disipulonkuna payta mañakurqanku imatachus niyta munasqanta sut’inchananpaq, templomanta thuñichisqa kananmantam rimarisqanpi. Chay rimanakuyqa rikch’achkarqanmi paypa disipulonkuna qhipa miray pachapi rimanakusqankuta. Disipulokuna munarqanku yachanayta imatachus niyta munasqanta, imaraykuchus kuti-kutita yachachirqan Laodiceapi Adventista iglesiaq usqhay hamuq domingo kamachikuywan pichasqa kananpaq kasqanta, chaypi yupaychaqkuna paypa siminmanta wisch’usqa kasqankurayku, manañataq paypaq rimayta atisqankuchu.

Disipulokunata kutichispa, Jesúsqa Jerusalén llaqtap chinkachisqa kayninta hinallataq chaymanta qhipaman hamuq historiata willarqan, kay pachap tukukuyninkama. Versículo diecinueveman chayaykuspa, ñawpaq historiapa qhawariyninta churaykusqan qhipamanqa, Jerusalén llaqtap chinkachisqa kaynintam rimapayakun; chay chinkachiyqa cruzpi pasayta atinman karqan, ichaqa Diospa kuyakuyninwan unay-suyakuyninwanmi tawa chunka watayuq hina qhipachisqa karqan. Chay tawa chunka watakunap tukukuyninpiqa huk puchuq ayllu qispinqa chay chinkachiy manta, ichaqa paykunam qispinqaku, paypa chaypi qosqan señalta riqsispaqa.

Ñawpaq Israel ñawpaq pacha qallariyninpi karqa tawa chunka wata pacha, chayqa qallarikurqa chunka espiyakunapa hatarikuyninkumanta huk taripaywan, chay taripaymi tawa chunka watakama qhipachisqa karqa Moisésqa mañakuyninrayku. Ñawpaq Israelpa tukukuyninpiqa karqa chakataq hatarikuymanta huk taripay, chay taripaymi tawa chunka watakama qhipachisqa karqa Cristopa unay suyaykukusqanrayku hinallataq khuyakuyninrayku. Iskay willakuykunapipas karqa huk puchuq ayllu, paykunaqa qispirqaku. Jesúsqa sapa kuti huk imapa tukukuyninta rikuchin huk imapa qallariyninwan.

Jesúsqa Jerusalén llaqtapa thuñisqanwan tupaq señalta rimarirqan, chaytataq “venganzapa p’unchawninkuna” nispa reqsichirqan.

Hinaspa qankuna rikunkichik Jerusalén llaqtata soldadokuna muyurisqata, chayqa yachaychik paypa ch’usaqyachisqa kaynin qayllañam kasqanta. Chaypacha, Judeapi kaqkuna urqkunaman ayqekuchun; chay ukhupi kaqkunapas llusqipuchun; llaqtakunapi kaqkunataq ama chayman yaykuchunchu. Kaymi p’inqay kutichiy p’unchawkuna, qelqasqa imakuna llapantin hunt’akunampaq. Lucas 21:20–22.

“Kutichikuq p’unchaw” nisqaqa qanchis qhipa llakikuykunam, chayraykum Sister Whiteqa Jerusalén llaqtapa chinkachiyninta Diospa qhipa p’unchaykunapi ejecutiva juiciowan tupachin.

Asuykuychik, llaqtakuna, uyarinaykichikpaq; hinallataq uyariychik, runakuna: kay pacha uyarichun, tukuy imapas ukhunpi kaq; kay pacha, hinallataq llaqa imapas chaymanta llusquimuq. Imaraykuchus Señorpa phiñakuynin tukuy llaqtakunapaqmi kachkan, phiñakuynintaq llaqa soldadonkunapaqmi; payqa tukukuynintam chinkachisqa, wañuymammi paykunata entregasqa. Wañusqankunapas wikch’usqam kanqaku, aychankunamanta asnaqynintaq wicharinaq, orqokunataq yawarninkuwan chulluykunqa. Hanaq pachapa llaqa ch’askakunapas chinkarinaq, hanaq pachakunataq qillqasqa k’illkana hina q’ipisqa kanqa; llaqa chaykunapaqtaq urmaykunqa, imaynachus raphi uvas sach’amanta urman, hinallataq higos sach’amanta higos urman hina. Imaraykuchus espada-yqa hanaq pachapim umachisqa kanqa: qhawariychik, Idumeamanmi uraykamunqa, ñakayniypaq runakunamanmi, juicio ruwanapaq. Señorpa espadanqa yawarwan hunt’asqam, wirawanmi wiraqyasqa, ovejakunapa yawarninwan cabrakunapa yawarninwanpas, carnerokunapa ruruñunkunapa wiranwanpas; Señorpaqaqa Bosrapim huk sacrificio kachkan, Idumea suyupitaq hatun wañuchiy. Hinallataq unicornio nisqakuna paykunawan kуска uraykamunqaku, torillokunapas torokunawan kуска; allpankutaq yawarwan qochayaspam kanqa, ñut’untaq wirawan wiraqyachisqa kanqa. Chayqa Señorpa venganzan p’unchayninmi, Sionpa demandanmanta kutichiykunapa watanmi. Isaías 34:1–8.

Jesúsqa Nazaret llaqtapi ñawpaq publicopi rimarisqanta qusqa, chaypi pay kikinta Mesías kasqanta willakurqa. Chay rimarisqanqa proféticamente “ñawpaq willakuy” kamachiywan pusasqa karqa. Ñawiriyta akllasqanqa reqsichirqanmi paypa llamkaynin “Señorpa venganzan p’unchawta” willakuyta hinallataq hap’iq kasqanta. Chaymi, Isaías nisqanman hina, “Sionpa ch’aqwayninrayku kutichisqa watapas” nisqa.

Nazaret llaqtapiqa Cristoqa qallarisqa karqanmi paypa llapan runakunapaq willakusqan rayku rurasqanta, hinaspataq kikinmanta willakurqan Mesías kasqanta. Chaypiraqmi paypa rimayninkunata uyarispa, ichaqa mana reparasqankurayku, wañuchiyta munarqanku orqomanta urmachispa. Paypa rurasqan qallariyninqa llaqtan runakuna payta wañuchiyta munasqankuwanmi señalasqa karqan; tukukuynintaqmi paypa runankuna cheqaqtapuni wañuchirqanku. Paypa rurasqanqa kikinmanta reqsichikuy karqan Mesías kasqanta, chaymi bautizakusqanpi hawisqa karqan. Bautizakusqanpiqa huk divina símbolo uraykamurqan hamuq Mesíasman willasqa profecía hunt’asqanta sut’ichanapaq. 1840 watapi, agosto killapa 11 p’unchayninpi, huk divina símbolo uraykamurqan chay historiapa pruebayuq willakuyninmanta willasqa profecía sut’ichanapaq. Hinallataq 2001 watapi, setiembre killapa 11 p’unchayninpi, huk divina símbolo uraykamurqan chay historiapaq ñawpaqmanta willasqa willakuyninta sut’ichanapaq, chayqa qhepa paraq willakuyninmi.

“Samaritakunawan ishkay p’unchawkuna llank’aspaña, Jesus paykunata saqerqan Galileaman puriyninta qatiq. Manam Nazaretpi unayta qheparqanchu, chaypi wayna kasqanta, ñawpaq qhari kaynintaña pasachisqanrayku. Chaypi sinagogapi chaskisqan, kikinmanta Willasqa Hñidopusqa Kasqanta yachasqanmanta, anchata mana allin kasqanrayku, paymi akllarqan aswan achka ruruyoq chakrakunata maskhayta, uyariq rinrikunaman willanaykipaq, chaskikuq

sonqokunamanpas mesajinta apaykipaq. Discipulonkuna-manmi nirqan huk profetaqa mana yupaychasqa kanchu kikin llaqtampi. Kay rimayqa rikuchin chay natural mana munayta, achka runakunaq kasqanta, paykuna ukhupi mana alardellawan kawsasqa, wawamanta pacha sumaqa reqsisqa runapi ima musphay admiraypaq wiñaynin rikurimuqtin chaskiyta mana munasqankuta. Chay pachallataq, kay kikinkuna runakunaqa huk mana reqsisqa qarqomanta, huk aventureromanta rimakusqanmanqa sinchi kuisqa, llullalla kusiywan qhapariq hina tukunkumanpas.” The Spirit of Prophecy, volume 2, 151.

Lucas qillqapi iskay chunka hukniyuq kaqpi, Cristoqa pachak tawa chunka tawa waranqakunata reqsichin, wañuyta mana rikhunchu chay qhipa mirayta. Chayta ruwan, qallarimuy historiata rikuchispa, paypa qhipa watukuyninmanta, ñawpaqa Taytanpa wasin karqan chayman, ichaqa chaymantaqa judíokunapa wasinña tukusqa karqanman. Jesuspa qallarisqan historia willakuypiq chayamurqan chay cheqaman maypichus Jerusalén llaqtapas, hinaspa yachachisqankuna yachayta munasqanku templopas, thuñisqa kanan karqan (70 DC). Chay thuñiyta sut’incharqan venganzapa p’unchawninkuna nispa, chaymi karqan llamkayninmanta qallariy willakuyninpa huk rakin. “Venganzapa p’unchawninkuna” nisqaqa manan sapallanchu Jerusalén llaqtapa 70 watapi thuñisqanman rikuchirqan, aswanpas Diospa piñasqan pacha-manmi, qanchis qhipa muchuykunapi rikuchisqa hina.

Kaymi p’unchawqa Señor Dios de los Ejércitospa p’unchawninmi, kutichinapaq p’unchaw, awqankunamanta paypaq venganzata ruwanapaq; espadaqa mikhunqa, saksasqa kanqa, yawarninkuwan machasqa kanqa; imaraykuchus Señor Dios de los Ejércitosqa Éufrates mayu patapi, chay norte llaqtapi, huk sacrificiotaqmi kapun. Jeremías 46:10.

“Babilonia”pa hawan p’unchaw, “Éufrates mayu patapi hanaq llaqtapi sacrificio” nisqawan rikuchisqa, qaylla hamuq domingo leywan qallarín.

Tayta Diospa phiñakuyninraykum mana pipas chaypi tiyanqachu, aswanpas llapanmi ch’usaqyachisqa kanqa. Pipas Babilonia llaqtata pasaqqa mancharisqañam kanqa, hinaspa llapan onqochisqankunamanta qhespiy hinaspa silbayninta ruwanka. Muyuriqninta Babiloniaman churaychis; llapaykichis pichus wach’ita wataykuqkuna, payman flechakuychis; ama ima flechaykichistapas waqaychaychischu, Tayta Diospa contranpi huchallikusqanrayku. Muyuriqninta qapariychis paypa contranpi: makinwanmi qon; cimientonkuna urmasqañam, perqankunapas thuñisqañam; kayqa Tayta Diospa venganzanmi. Paymanta kutichiy venganzata; imaynatachus pay ruwasqa, chayhinata payman ruwaychis. Babiloniamanta tarpukuqta kuchuychis, hinaspa cosecha p’unchawpi hoz apaqtapas; ñak’ariq espada manchakuyninraykum sapa huk runa kikin llaqtamasinta kutirinqa, hinaspa sapa huk runa kikin suyunman ayqekunqa. Israelqa ch’iqisqa ovejami; leonkunam payta qarqusqaku. Ñawpaqa Asiria nacionpa qhapaqninmi payta mikhurqa; qhepatañataq kay Babilonia qhapaqnin Nabucodonosormi tullunkunata pakirparqa. Chayrayku, kikin Tayta llapan atiyiniyuq Dios, Israelpa Diosnin, kayhinan nin: Qhawariychis, Babilonia qhapaqninman hinaspa llaqtanman castigasqaytam apamushaq, imaynatachus Asiria qhapaqninta castigarqani, chayhinata. Israeltataq kutichimushaq kikin tiyananman; Carmelo, Basán nisqakunapim michinqa, hinaspa almantan saqsachisqa kanqa Efraín urqupi hinaspa Galaadpi. Chay p’unchawkunapi, chay tiemponpi, nin Tayta Dios, Israelpa mana allin rurayninta mask’anqaku, ichaqa manam

kanqachu; Judápa huchankunatapas, manataq tariykunqachu; imaraykuchus waqaychasqaykunataqa pampachasqañam kani. Merataim sutiyuq allpaman wichariy, arí, chayman, hinaspa Pecod llaqtayoqkunamanpas; paykunata qatiqninpi waqlliychis hinaspa tukuyta tukuyta chinkachiychis, nin Tayta Dios, hinaspa llapa kamachisqayman hina ruwaychis. Allpapi maqanakuyta sutinmi uyarikun, hatun thuñiywan kуска. Imaynataq llapan kay pachapa martillon kuskanmanta kuchusqa hinaspa pakisqa rikurin! Imaynataq Babilonia nacionkunachawpi ch'usaqlla tukusqa! Trampata churaykurqani qanpaq, Babilonia, hinaspapas hap'isqan kanki, mana yachasqaykipi; tarisqan kanki, hinaspapas hap'isqa, imaraykuchus Tayta Dioswan maqanakurqanki. Tayta Diosqa armakunapa waqaychananta kicharirqan, hinaspa phiñakuyninpa armankunata orqomurqan; kayqa llapan atiyiniyuq Tayta Diospa ruwasqanmi caldeo runakunapa allpanpi. Aswan karu tinkuymanta hamuychis paypa contranpi, pirwakunata kichariychis; montonkuna hina huñuychis, hinaspa tukuyta tukuyta chinkachiychis; ama imapas paymanta puchuchunchu. Llapa toronkutapas wañuchiychis; ñak'ariyman uraykuchun; paykunapaq ay, imaraykuchus p'unchawninku chayamunña, watukuyta tiempun chayamunña. Babilonia allpamanta ayqeqkunapa hinaspa qhespiqkunapa rimayninmi, Sionpi willakunanpaq ñuqanchik Diosninchik Tayta Diospa venganzanta, templonpa venganzanta. Flechachaqkunata huñuychis Babiloniapa contranpi; llapykichis pichus wach'ita wataykuqkuna, muyuriqninta campamentota churaychis; ama mayqenpas qhespichunchu. Ruwasqanman hina kutichiychis; llapa imatachus pay ruwasqa, chayman hina payman ruwaychis; imaraykuchus Tayta Diospa contranpi hatunchakusqa karqan, Israelpa Santo Diosninpa contranpi. Jeremías 50:13–29.

Jerusalén llaqtapa thuñichiynin wata 70 d.C. nisqapi rikuchin Babiloniapa china qhellichasqapa ejecutivomanta taripayta, mayqenqa qallarín utqhayllaña hamuq domingo kamachiypi Estados Unidos nisqapi. Jesusqa yacharqan pay kikin wata 70 d.C. nisqata reqsichisqanta hina utqhayllaña hamuq domingo kamachiyta, payqa Simiyninpa qelqaqninmi, hinaspa pay kikinmi Simiqa. Ancha importante-mi reqsiy Lucaspa iskay chunka hukniyuq kapitulumpi Jesuspa churakusqan profeciapa contexto-ninta, chayhina unanchata allinta entiendenapaq mayqen reqsichin qhepa miraypa chayamunanta.

Kay yachayta qatiqnin qillqapiqa qatiqkusaqku.

“Cristopa hamuyninpa kay pachapa historiantunapi aswan tutayaq p'unchaypi ruwakunqa. Noépa p'unchayninkuna, Lotpa p'unchayninkunapas, Runapa Churin hamunanman ñawpaqta kay pachapa kasqanta rikuchinku. Qelqasqa Simi, kay pachaman qhawarispas, willakun Satanás tukuy atiyinwan llamk'asqanta, hinaspa ‘mana chiqaq kaypa tukuy llullachikuyninwan’ nispa. 2 Tesalonicenses 2:9, 10. Paypa llamk'ayninpa sut'ita rikukun, utqayman mirachkaq tutayaywan, achka pantaykunawan, sapaq yachachiykunawan, hinaspa kay qhepa p'unchaykunapa llullachikuyninkunawan. Mana Satanásllachu kay pachata prësunchasqa apaspa purichin, aswanpas paypa llullachikuyninkuna Señor Jesucristoyku nisqapa iglesiakunatapas pukuchkuchkan. Hatun kutirikuyqa chawpi tutayaq hina yana tutaman wiñanqa. Diospa llaqtanpaqqa chayqa pruebaspas tuta kanqa, waqaypa tuta kanqa, cheqaq kayrayku qatiykachasqa kaypa tuta kanqa. Ichaga chay tutayaq tutamanta Diospa k'anchaynin lliphinqa.”

Paymiqa “k’anchaqa tutamanta lloqsimun” nispa. 2 Corintios 4:6. Maypachachus “kay pacha mana rususqa, ch’usaq karqa; hinaspa tutayaqmi yaku ukhu patapi karqa,” “Diospa Espiritunmi yakukunapa patanpi kuyurirqa. Hinaqtin Dios nirqa: Kachun k’anchaq; hinaspa k’anchaq karqa.” Génesis 1:2, 3. Chay hinallataq, espiritual tutayaypa tuta pachapin, Diospa siminqa lloqsimun: “Kachun k’anchaq” nispa. Llaqtanmanmi nin: “Hatariy, k’anchariy; k’anchaqniykiqa hamusqanña, Señorpa hatun k’anchayninqa qampimanta lloqsimusqanña.” Isaías 60:1.

“‘Qhawariychis,’ nispa qelqa, ‘laqha pacha pampata p’istunqa, sinch’i yana tutayaq runakunataq; ichaqa Señorqa qampimanta lloqsinqa, Paypa k’anchaynintaq qampim rikukunqa.’ Verso 2. Cristo, Taytapa hatun k’anchayninmanta lloqsimuq, kay pachaman hamurqa kay pachapa k’anchaynin kananpaq. Payqa hamurqa Diosta runakunaman rikuchinanpaq, paymantaq qelqasqa kashan: payqa jawkasqa karqa ‘Espíritu Santowan hinaspa atiyniyoqwan,’ hinaspa ‘muyurispas allinta ruwaspa purirqa.’ Hechos 10:38. Nazaret llaqtapi sinagogapi nirqa: ‘Señorpa Espiritunqa Ñoqapi kashan, imaraykuchus Payqa jawkaruwan wakchakunaman evangelio willanaypaq; kachamuwarqa sonqon p’akikuywan nanaychasqakunata hampinaypaq, presokunaman kacharichisqa kayta willanaypaq, ñawsaakunaman qhawariyta kutichinaypaq, sarusqa kaqkunata cacharinaypaq, Señorpa chaskisqa wata willanaypaq.’ Lucas 4:18, 19. Kaymi karqa llank’aytaq discípulonkunaman kamachisqa ruwanankupaq. ‘Qankunaqa kay pachapa k’anchaynin kankichis,’ nispa nirqa. ‘K’anchayniykichisqa chayhina runakuna ñawpaqpi llipyachun, allin ruwasqaykichista rikuspanku hanaq pachapi kaq Taytaykichista hatunchanankupaq.’ Mateo 5:14, 16.” Profetas y Reyes, 217, 218.